

موقعیت پناهگاه‌ها یا گریزگاه‌های امن منطقه سکونت خود (مثلا پارک‌ها یا سوله‌ها) را برای مواقع بحرانی شناسایی کنید.

زنان کردستانی صاحب پارلمان می‌شوند

مدیر کل امور زنان و خانواده استانداری کردستان از راه اندازی و فعال شدن پارلمان مشورتی زنان در ۱۰ شهرستان این استان تا پایان امسال خبر داد. لیلیا ژیر در این باره گفت: «با ده تشکیل این مجموعه برای نخستین بار از خراسان رضوی آغاز شد و پس از نتایج موفقیت آمیز آن، به استان های داوطلب، تعمیم داده شد.» او بیان این که با برنامهریزی های انجام شده قرار است این پارلمان در ۱۰ شهرستان استان راه اندازی شود، ادامه داد: «در حال حاضر بر اساس بخشنامه دستورالعمل ابلاغ شده، فعالیت این مجمع در استان از شهرستان میروان آغاز شده و تلاش می شود تا پایان امسال در ۹ شهرستان دیگر نیز تشکیل شود.»

زهره جعفرزاده اگاهی دربارش می شنویم و هر روز هم مار جدیدی به گوشمان می رسد که حکایت تلخی از نامیدی دارد: «اینجا جای ماندن نیست» سال هاست که ما ایرانیان، با مقوله مهاجرت آشنا هستیم، چه خودمان در فکرش بودیم و چه قوم و خویشمان، همکارانمان، دوستانمان که یک روز، چمدان بسند و رفتند برای همیشه. شرایط اقتصادی که با وجود خوش می رسد و فشار به مردم یادتری می شود و راه مهاجرت مثل ویروسی در دهان ها و گوش هایمی پیچد، هر جامی نشینیم و بلند می شویم، صحبت از رفتن و نماندن است و هر از گاهی که آماری می آید و تبه مهاجرت ایران در دنیا اعلام می شود، هراسی به تن هایم افتد که «از دنیا عقب ماندیم». بهرام صلواتی این همان کاری رانمی پذیرد. قبول دارد که شرایط خوب نیست، اما آن طور که می گویند نیست، صلواتی، عضو پژوهشکده سیاست گذاری دانشگاه صنعتی شریف و مدیر صدخانه مهاجرت ایران است. از سال ۹۵ که وارد ایران شد، پروژه های را برای بررسی شرایط مهاجرت ایرانیان کلید زد. او فارغ التحصیل رشته اقتصاد اجتماعی از دانشگاه میلان، ایتالیا است و رساله دکترایش درباره مهاجرت های بین المللی نیروهای متخصص در دنیا بود. به گفته خودش، وقتی به ایران بازگشت با پدیده ای به نام فرار مغزها مواجه شد و بعدا متوجه شد تمام اطلاعات و آماري که در باره فرار مغزها از ایران وجود دارد، چندان درست نیست. او در گفت و گو با «شهروند» به طور مفصل از دلایل مهاجرت ایرانیان، موضع مهاجرت و جایگاه مادر دنیایمی گوید.

● **اول صحبت هایتان به ماجرای فرار مغزها در ایران و آمارها اشاره کردید و گفتید که خبر اولیه ای که در باره این موضوع منتشر شد، درست نبود. واقعیت چه بود؟**

سال ۱۶ که به ایران برگشتم، با خبرهایی مواجه شدم که ایران را به عنوان کشوری با بالاترین آمار «فرار مغزها» معرفی کرده بود. اگر همین عنوان را گوگل کنید، متوجه می شوید که هزاران خبر و مقاله با همین موضوع منتشر شده. ما هم دست به کار شدیم و وروی موضوع دقیق شدیم. بهرام صلواتی هم به آمار صندوق بین المللی پول رسیدیم که در سال ۲۰۰۹ منتشر شده و تمام گزارش های همین آمار استناد کرده بود برای جست و جوی واقعیت به مسئولان صندوق ایمیل زدیم و از آنها خواستیم که اطلاعاتی به ما بدهند، اما در جواب به ما گفته شد که این صندوق از سال ۱۹۹۹ هیچ گزارشی در باره فرار مغزها منتشر نکرده است. بنابراین آمار تمام خبرهایی که منبع بسیاری از پایان نامه ها، خبرها، گزارش ها و مقاله ها شده بود، جعلی بود. همین نشان می دهد که مدار زمینه مهاجرت، فرار مغزها و موضوعاتی از این قبیل با سراسر آماری مواجهیم.

● **بعد از این خبرها تصمیم گرفتید به طور ویژه روی موضوع مهاجرت کار کنید؟**

وقتی وارد دانشگاه صنعتی شریف شدم، تصمیم گرفتم روی این که آمار مهاجرت ایرانی ها چقدر است و آنها تحت تاثیر چه عواملی از کشور خارج می شوند یا به کشور بر می گردند کار کنم. حالانز دیک سه سال است که روی این موضوع در پژوهشگاه سیاست گذاری دانشگاه صنعتی شریف متمرکز شده ایم. و به طور ویژه از بهمن ماه سال گذشته در صدخانه مهاجرت ایران به آن پرداختیم. مامی خواهیم بداییم حقیقت آمار مهاجرت ایرانیان چیست.

● **در صدخانه چه اتفاقاتی می افتد؟ فرار است چه کار پژوهشی در زمینه مهاجرت انجام شود؟**

ما در صدخانه مهاجرت ایران، مهاجرت های بین المللی مدنظر مان است، ممکن است در آینده وارد حوزه مهاجرت های داخلی هم شویم. در حوزه داخلی به دلیل سرشماری هایی که انجام می شود، آمار خوبی داریم، اما چالش فعلی کشور، مهاجرت های بین المللی است که در باره آن اطلاعات زیاد و ویروسی وجود ندارد. ما در صدخانه سه کار انجام می دهیم: شناسایی مسائل، تشخیص و در نهایت تحلیل. ما روی جبهه جایی های تحصیلی، مهاجرت های کاری و پناهجویی، متمرکزیم.

● **هر چقدر درباره میزان مهاجرت جست و جوی کنیم، با این که گفته می شود آمار مهاجرت ایرانیان بالاست، اما تنها به منابع خارجی بر می خوریم، چرا تاکنون بررسی روی این موضوع انجام نشده و هر چه اطلاعات هست، مربوط به پژوهش کشورهای دیگر است؟**

به طور کلی ما هیچ آمار موثقی در این زمینه که چه تعداد از

مدیر رصدخانه مهاجرت و عضو پژوهشکده سیاست گذاری دانشگاه صنعتی شریف در گفت و گو با «شهروند»:

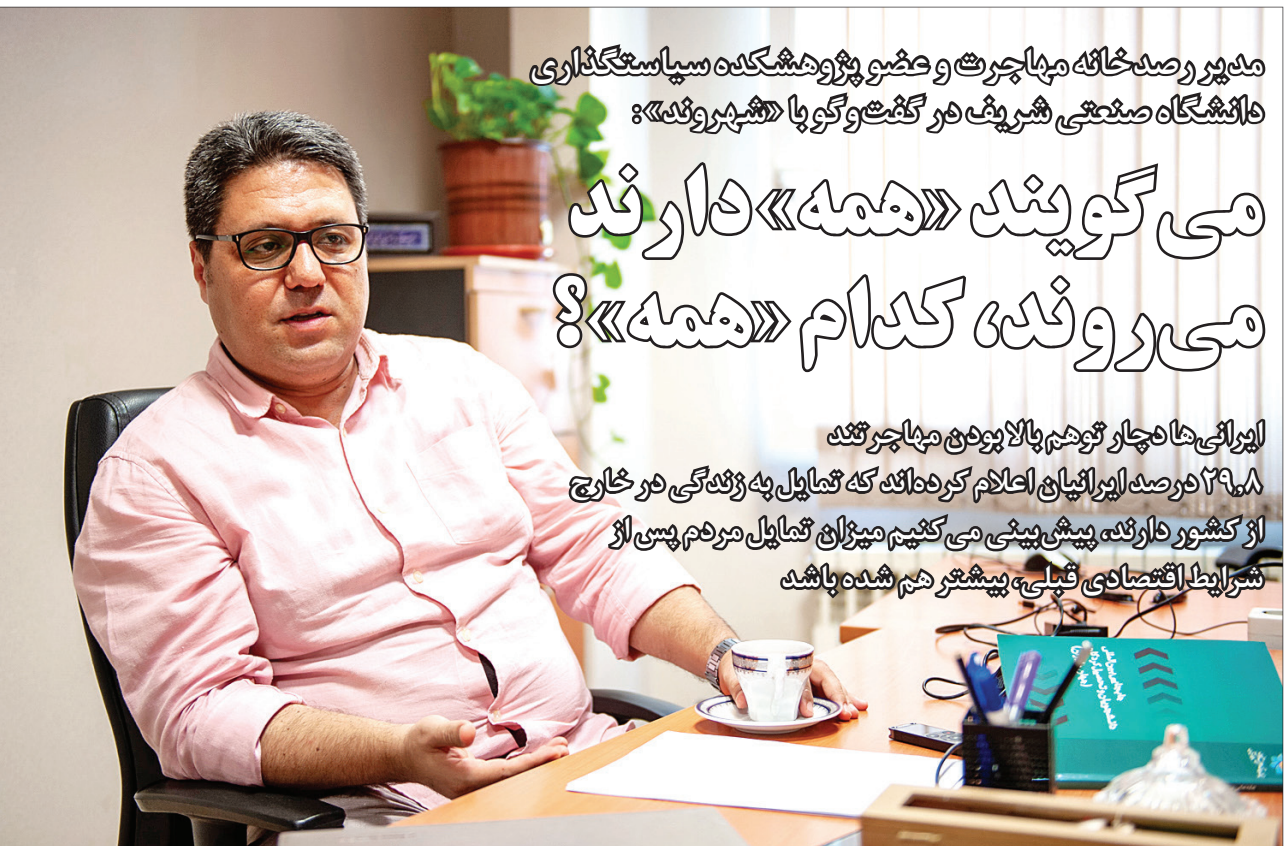
می گویند «همه» دارند می روند، کدام «همه»؟

ایرانی ها دچار توهم بالا بودن مهاجرتند

۲۶ درصد ایرانیان اعلام کرده اند که تمایل به زندگی در خارج

از کشور دارند. پیش بینی می کنیم میزان تمایل مردم پس از

شرایط اقتصادی قبلی، بیشتر هم شده باشد

تکمیل تصمیم اقتصادی / شهروند

مراجعه می کنید؟

ما آمار از دومنوع می گیریم، یکی منابع داخلی و دیگری خارجی، متناسب با منابع داخلی. با فخر بایهتر است بگویم. شلختگی آماری رویه رویم. الان سسازمان ثبت احوال یک داده دارد، سازمان نظام

وظیفه و گذرنامه آمار دیگری، و وزارت علوم آماری می دهد. ببینید به طور کلی، یک موضوع را باید مشخص کرد، مراجع آماری باید

قابل استناد و مقایسه پذیر باشند و مبنای تعاریف و شاخص های آماری مشترک داشته باشند. مثلا مفهوم مهاجرت و جابه جایی با هم متفاوت اند. مهاجرت ممکن است موقت باشد. مخصوصا در تطابق با نخبه ها مهاجرت های تحصیلی معمولا در دنیا به عنوان جبهه جایی تعریف می شود. از آن طرف هم که می گویند نخبه، تعریف نخبه در دنیا متفاوت است. هر کسی که برای ادامه تحصیل مهاجرت می کند، نخبه شناخته نمی شود.

● **درست است، شاید در کشورهای دیگر بتوان درباره مهاجرت تحصیلی، از عنوان جابه جایی استفاده کرد، اما در ایران این مهاجرت جابه جایی نیست، یک مهاجرت واقعی و معمولا بدون بازگشت است.**

بله درست است، اما با توجه به این که ما با کشورهای کمی در دنیا، موافقت نامه دوجانبه تبادل نیروی کار و فرستادن نیروی کار داریم که اغلب به طور کامل و کار آمد اجرایی نشده و در این زمینه فعال نیستیم. هم ممکن است افرادی بخواهند به دلایل شغلی و اقتصادی از کشور خارج شوند. اما راهی ندارد جز گرفتن پذیرش تحصیلی. چون

ماتونسستم کتال مهاجرت اقتصادی را فعال کنیم. همه می خواهند از کاتال پذیرش تحصیلی اقدام کنند. اما هر کسی هم که از این کاتال خارج شد، نخبه نیست، اینها اغلب مهاجران اقتصادی اند که از این کاتال وارد کشور دیگری می شوند.

● **می گویند «درصد دانشجویان دانشگاه شریف، از ایران مهاجرت می کنند، حتی آماری اعلام شد که نشان می دهد رشد مهاجرت نخبگان ایرانی ۲۰۲٪ براب شده، رئیس کمیسیون آموزش مجلس هم نسبت به روند بالای مهاجرت دانشجویان دانشگاه صنعتی شریف، تذکر داده بود.**

خیر، این آمار نادرست است، اما به طور کلی در همه جای دنیا، میزان پذیرش در دانشگاه های علوم انسانی سخت است. و برای فنی ها این گونه نیست. افراد در حوزه فنی و مهندسی در خارج کشور راحت تر مشغول به کاری می شوند.

● **قبلا آماری اعلام شده بود از تعداد دانشجویان ایرانی که در خارج از کشور تحصیل می کنند و عدد ۵۲ هزار نفر را نشان می داد، با توجه به شرایط فعلی کشور، این آمار تغییری کرده؟**

همان ۵۲ هزار نفر است و خیلی تغییر نکرده. ● **سالانه چند نفر از ایران به قصد مهاجرت خارج می شوند؟**

در این زمینه آمار دقیقی وجود ندارد، استناد بیشتر به مراجع

تحصیل کرده ها یا افراد متخصص یا عادی از کشور خارج شده اند؛ نداریم. آماری هم که وجود دارد، نتیجه بررسی کشورهای گیرنده است که آمار مهاجرت های کلی کشورهای مختلف را به دست آورده ورتبه ایران را ۳۳ اعلام کرده است.

● **در حال حاضر شما برای بررسی هایتان، کدام آمارها مستند می دانید؟**

ببینید سسازمان بین المللی مهاجرت، به طور مشخص از دوسال پیش تصمیم گرفته تادر قالب یک پروژه آمار رسمی مهاجرت جهان

شمول با قابلیت مقایسه بین المللی تهیه و منتشر کند که این منبع می تواند یکی از مراجع قابل استناد باشد. همچنین مراجع آماری کشورهای پذیرنده مهاجرت بخصوص کشورهای OECD (سازمان همکاری و توسعه اقتصادی) هم می تواند

مورد اتکا قرار گیرد، بر اساس اعلام پایگاه داده مهاجران کشورهای OECD در حال حاضر ۲۶ میلیون مهاجر در دنیا وجود دارد که سهم ایرانیان از این آمار، ۱۶ میلیون نفر است.

● **این آمار مربوط به چه سالی است؟**

۲۰۱۵.

● **این آمار بر عدد ۱،۶ میلیون ایرانی مهاجر تأکید می کند، در حالی که در خیلی از بررسی ها صحبت از ۵ تا ۵ میلیون مهاجر ایرانی می شود.**

بله؛ تا ۷ میلیون نفر هم شنیده می شود، اما در صد خطای این آمارها ۲۰ تا ۲۰ درصد است. من به عنوان یک پژوهشگر نمی توانم به این آمارها استناد کنم. یکی از نماینده های مجلس گفته بود ما ۸ میلیون ایرانی در خارج از کشور داریم، این یعنی حدود ۱۰ درصد از جمعیت کشور. ممکن است ایرانیان در خارج از کشور بچه دار شده و تابعیت هم گرفته باشند، اما این که آنها هم خودشان را ایرانی می دانند یا خیر، بحث دیگری است. هیچ کدام از این آمارها سندیت ندارد.

● **پس به چه آماری می توان استناد کرد؟**

تا زمانی که سازمان ثبت احوال، اداره گذرنامه نیروی انتظامی و معاونت کنسولی وزارت امور خارجه، طرحی را شروع کنند و بر اساس کد منحصر به فرد ملی آمارها را در نیاروند، نمی توان به آمارهای دیگر استناد کرد. ما دقیقا نمی دانیم چقدر مهاجر ایرانی در خارج از کشور داریم. تنها اطلاعات نزدیک به واقعیت همان ۱،۶ تا ۱ میلیون ایرانی مهاجر است. این تنها آماری است که می توانیم به آن استناد کنیم.

● **با این وضعیت، شما برای انجام تحقیقاتتان به چه مرجعی**

بین المللی است. بر همین اساس آمار کل مهاجرت های بین المللی ایران شامل کل دسته های مهاجرتی یعنی آنهایی که مهاجرت های پناهجویی، خانوادگی، دانشجویی و اقتصادی دارند، نشان می دهد که به طور متوسط سالانه بین ۳۰ تا ۳۳ هزار نفر از کشور خارج می شوند که این عدد در مقایسه با میانگین جهانی بخصوص کشورهای در حال توسعه، عدد بزرگی نیست.

● **در مورد تحصیل کرده ها این عدد چگونه است؟**

ما داده های جمعی داریم، در سه چهار سال گذشته جمعیت کل دانشجویان مادر خارج از کشور، ثابت بوده و تقریباً در تراز ۵۲ هزار نفر است، طبق بررسی های اخیر رشد جمعیت دانشجویان ایرانی خارج از کشور در سال ۲۰۱۷ در مقایسه با ۲۰۱۱ نزدیک

به صفر بوده، در حالی که در همین بازه جمعیت دانشجویان دنیا رشدی ۲۷ درصدی داشته است. حالا در میان کشورهای دنیا، در کلاس تراز ۵۰ هزار قرار داریم، در ۲۰ سال گذشته نزدیک به ۲۰ درصد دانشجویان مادر خارج از کشور بودند که با توجه به افزایش جمعیت کل دانشجویی کشور، این نسبت حالا عددش به یک درصد رسیده است.

● **بیشتر آمارهایی که درباره مهاجرت داده می شود، مربوط به سال های قبل است و هیچ آمار جدیدی که نشان دهنده کاهش یا افزایش مهاجرت ایرانیان باشد، وجود ندارد، در حالی که در دوره های با ایجاد یک بحران در کشور، مثل فشار اقتصادی یا تحریم ها، شاهد افزایش قابل توجه میزان مهاجرت ها هستیم.**

ما هم در دوره های، مثل دور اول تحریم ها در زمینه مهاجرت دانشجویان، با افزایش مواجه بودیم، اتفاقات سال ۸۸ در این زمینه بی تأثیر نبود، اما افزایش ما چند برابری نبود. هم راستا با افزایش نرخ جابه جایی تحصیلی در دنیا بود. الان همه جامی گویند که «همه دارند می روند» اما برای این «همه» هیچ آماری وجود ندارد، در سرشماری سال ۹۵ پیمایشی انجام شد که بر اساس آن یک سوال از نمونه آماری ۸۲ هزار نفری پرسیده شد، جواب آن هم به بله یا خیر بود. سوال این بود که «شما تمایل به زندگی در خارج از کشور دارید؟» ۹۸ درصد پاسخ مثبت داده بودند. این ۳۰ درصدی که فقط تمایل به مهاجرت داشته اند، با افرادی که قصد بر نامه جدی برای رفتن دارند، خیلی متفاوت است؛ مثلا جالب است بدانید که

طبق نظرسنجی سال ۱۷، ۲۰ تا ۷۵ میلیون نفر از جمعیت دنیا تمایل به مهاجرت داشته اند؛ یعنی چیزی در حدود ۱۵ درصد جمعیت دنیا این تمایل در تعداد قابل توجهی از کشورهای بالای ۵ درصد است.

● **بیشتر آمارهایی که درباره مهاجرت داده می شود، مربوط به سال های قبل است و هیچ آمار جدیدی که نشان دهنده کاهش یا افزایش مهاجرت ایرانیان باشد، وجود ندارد، در حالی که در دوره های با ایجاد یک بحران در کشور، مثل فشار اقتصادی یا تحریم ها، شاهد افزایش قابل توجه میزان مهاجرت ها هستیم.**

ما هم در دوره های، مثل دور اول تحریم ها در زمینه مهاجرت دانشجویان، با افزایش مواجه بودیم، اتفاقات سال ۸۸ در این زمینه بی تأثیر نبود، اما افزایش ما چند برابری نبود. هم راستا با افزایش نرخ جابه جایی تحصیلی در دنیا بود. الان همه جامی گویند که «همه دارند می روند» اما برای این «همه» هیچ آماری وجود ندارد، در سرشماری سال ۹۵ پیمایشی انجام شد که بر اساس آن یک سوال از نمونه آماری ۸۲ هزار نفری پرسیده شد، جواب آن هم به بله یا خیر بود. سوال این بود که «شما تمایل به زندگی در خارج از کشور دارید؟» ۹۸ درصد پاسخ مثبت داده بودند. این ۳۰ درصدی که فقط تمایل به مهاجرت داشته اند، با افرادی که قصد بر نامه جدی برای رفتن دارند، خیلی متفاوت است؛ مثلا جالب است بدانید که

طبق نظرسنجی سال ۱۷، ۲۰ تا ۷۵ میلیون نفر از جمعیت دنیا تمایل به مهاجرت داشته اند؛ یعنی چیزی در حدود ۱۵ درصد جمعیت دنیا این تمایل در تعداد قابل توجهی از کشورهای بالای ۵ درصد است.

اما در صد افرادی که قصد بر نامه واقعی برای مهاجرت دارند، خیلی پایین تر از این اعداد و نسبت هاست. بنابراین در تفسیر و ترجمه آمار حتما باید میانگین جهانی را هم در نظر بگیریم. نکته دیگر این که آمار های مهاجرتی مابه زودی تغییر می کند، یکی از دلایل آن هم سیاست های امریکادرباره مهاجران است. با فرمان مسافرتی ترامپ و منع مهاجرت مسلمانان، گرفتن ویزای امریکابرای ایرانیان دچار سقوط آزاد شده. اما در سال های گذشته هم با تغییر آمار مواجه بودیم. یعنی رتبه ایران بر اساس جمعیت دانشجویان خارج از کشور مادر سال ۱۱ تا ۲۰۱۲ بود و در سال ۱۷، ۲۰ تا ۱۸ راداشتم که نشان دهنده تأثیر این گونه سیاست ها بر میزان مهاجرت هاست. بنابراین نمی توان گفت که ایران باز یگر اصلی و کلیدی بازار جهانی مهاجرت است.

● **اما در این چند موج مهاجرتی داشتیم که مربوط به قبل از انقلاب و بعد از آن، در سال ۸۸ و از یکی دوسال پیش به دلیل شرایط اقتصادی است، به هر حال نمی توان تأثیر این شرایط را در روند مهاجرت ها نادیده گرفت.**

بله؛ من نمی گویم تأثیر نداشته، رشد داشته اما پرش چند برابری نداشته است. به طور کلی شیب افزایش مهاجرت ها از سال ۲۰۰۰ شروع شده، من نمی خواهم مسائلی را ببوشانم اما باید شواهد و قرائنی باشد که بتوان به آن استناد کرد. افزایش ارتباطات دسترسی به اطلاعات، ایجاد فرصت های تحصیلی بیشتر و، زمینه های را ایجاد کرد تا جبهه جایی های تحصیلی افزایش پیدا کنند. این اتفاق

در تمام دنیا رخ داد و میل به ادامه تحصیل در کشورهای دیگر را زیاد کرد. بررسی ای در دنیا انجام شده که نشان می دهد ۷۰ درصد فارغ التحصیلان تمایل به کار و زندگی در کشورهای دیگر دارند. موسسه گلوبل میل به مهاجرت در ۱۵۷ کشور دنیا را بررسی و اعلام کرده که ۷۵ میلیون نفر در دنیا تمایل دارند که خارج از کشور خودشان زندگی کنند. حتی خود امریکایی ها هم دوست دارند خارج از کشورشان زندگی کنند. بر اساس پژوهش گلوبل، بین سال های ۱۵ تا ۲۰۱۷، ۲۰ به سه شش اصل مهاجرت عمومی، جوانان و تحصیل کرده ها جایگاه ایران در زمینه فهرست پهنندی کشورها قرار دارد (رتبه حدود ۷۰ و ۸۰) در حالی که انتظار این بود که جایگاه ایران خیلی بالاتر باشد.

● **یعنی این اتفاق مختص ایران نبود؟**

خیر؛ ما ایرانی ها دچار توهم بالا بودن مهاجرت هستیم و فکر می کنیم ایران جای ماندن نیست. بین میل به مهاجرت، برنامهریزی و آمادگی تفاوت وجود دارد. ممکن است تمایل ایرانیان برای مهاجرت ۲۰ درصد باشد؛ اما آیا همه دارند می روند؟ خیر. چند سال قبل مسئولی اعلام کرد که ۱،۵ میلیون نفر جلوی سفارت های کانادا و استرالیا صف کشیده اند؛ یعنی اینها در مرحله آخر قرار دارند، منتظر ویزا برای رفتن هستند اما این اطلاعات درست نیست.

وقتی می گویم «همه» دارند می روند، این «همه» چه کسانی هستند؟ «همه» اطرافیانمان؟ «همه» هم محلی ها؟ «همه» همکاران؟ نمی توان درباره مهاجرت این گونه صحبت کرد.

● **صحبت های شما درست است اما مهاجرت غیر از اعداد، بُعد اجتماعی هم دارد، ما شرایط اجتماعی، سیاسی و اقتصادی متفاوتی را در سال های گذشته تجربه کرده ایم، بارها نارضایتی می تواند موج مهاجرتی جدیدی را ایجاد کند، حداقلش اگر نتوانیم به آماری که نداریم، استناد کنیم، بیشتر دربار نارضایتی مردم و تصمیم آنها برای مهاجرت می شنویم.**

بله؛ ما در صدخانه مهاجرت هم می خواهیم نگاه غیر کارشناسی و جهت دار به پدیده مهاجرت را از حالت دو قطبی (صفر و صدی) خارج کنیم. مهاجرت یک پدیده خاکستری است نه سیاه یا سفید. به هر حال در دنیا هم تکانه های اقتصادی تأثیر ات اجتماعی دارد. ما بر اساس داده سال ۹۵ می دانیم که ۲۹،۸ درصد جمعیت تمایل به زندگی در کشور دیگری دارند، از سال ۹۵ تا کنون سه سال می گذرد و ما بحران اقتصادی

را داشتیم، پیش بینی ما این است که ممکن است این میزان تمایل بالا رفته باشد.

● **صحبت های شما درست است اما مهاجرت غیر از اعداد، بُعد اجتماعی هم دارد، ما شرایط اجتماعی، سیاسی و اقتصادی متفاوتی را در سال های گذشته تجربه کرده ایم، بارها نارضایتی می تواند موج مهاجرتی جدیدی را ایجاد کند، حداقلش اگر نتوانیم به آماری که نداریم، استناد کنیم، بیشتر دربار نارضایتی مردم و تصمیم آنها برای مهاجرت می شنویم.**

بله؛ ما در صدخانه مهاجرت هم می خواهیم نگاه غیر کارشناسی و جهت دار به پدیده مهاجرت را از حالت دو قطبی (صفر و صدی) خارج کنیم. مهاجرت یک پدیده خاکستری است نه سیاه یا سفید. به هر حال در دنیا هم تکانه های اقتصادی تأثیر ات اجتماعی دارد. ما بر اساس داده سال ۹۵ می دانیم که ۲۹،۸ درصد جمعیت تمایل به زندگی در کشور دیگری دارند، از سال ۹۵ تا کنون سه سال می گذرد و ما بحران اقتصادی

را داشتیم، پیش بینی ما این است که ممکن است این میزان تمایل بالا رفته باشد.

● **صحبت های شما درست است اما مهاجرت غیر از اعداد، بُعد اجتماعی هم دارد، ما شرایط اجتماعی، سیاسی و اقتصادی متفاوتی را در سال های گذشته تجربه کرده ایم، بارها نارضایتی می تواند موج مهاجرتی جدیدی را ایجاد کند، حداقلش اگر نتوانیم به آماری که نداریم، استناد کنیم، بیشتر دربار نارضایتی مردم و تصمیم آنها برای مهاجرت می شنویم.**

بله؛ ما در صدخانه مهاجرت هم می خواهیم نگاه غیر کارشناسی و جهت دار به پدیده مهاجرت را از حالت دو قطبی (صفر و صدی) خارج کنیم. مهاجرت یک پدیده خاکستری است نه سیاه یا سفید. به هر حال در دنیا هم تکانه های اقتصادی تأثیر ات اجتماعی دارد. ما بر اساس داده سال ۹۵ می دانیم که ۲۹،۸ درصد جمعیت تمایل به زندگی در کشور دیگری دارند، از سال ۹۵ تا کنون سه سال می گذرد و ما بحران اقتصادی

را داشتیم، پیش بینی ما این است که ممکن است این میزان تمایل بالا رفته باشد.

● **صحبت های شما درست است اما مهاجرت غیر از اعداد، بُعد اجتماعی هم دارد، ما شرایط اجتماعی، سیاسی و اقتصادی متفاوتی را در سال های گذشته تجربه کرده ایم، بارها نارضایتی می تواند موج مهاجرتی جدیدی را ایجاد کند، حداقلش اگر نتوانیم به آماری که نداریم، استناد کنیم، بیشتر دربار نارضایتی مردم و تصمیم آنها برای مهاجرت می شنویم.**

بله؛ ما در صدخانه مهاجرت هم می خواهیم نگاه غیر کارشناسی و جهت دار به پدیده مهاجرت را از حالت دو قطبی (صفر و صدی) خارج کنیم. مهاجرت یک پدیده خاکستری است نه سیاه یا سفید. به هر حال در دنیا هم تکانه های اقتصادی تأثیر ات اجتماعی دارد. ما بر اساس داده سال ۹۵ می دانیم که ۲۹،۸ درصد جمعیت تمایل به زندگی در کشور دیگری دارند، از سال ۹۵ تا کنون سه سال می گذرد و ما بحران اقتصادی

را داشتیم، پیش بینی ما این است که ممکن است این میزان تمایل بالا رفته باشد.

● **صحبت های شما درست است اما مهاجرت غیر از اعداد، بُعد اجتماعی هم دارد، ما شرایط اجتماعی، سیاسی و اقتصادی متفاوتی را در سال های گذشته تجربه کرده ایم، بارها نارضایتی می تواند موج مهاجرتی جدیدی را ایجاد کند، حداقلش اگر نتوانیم به آماری که نداریم، استناد کنیم، بیشتر دربار نارضایتی مردم و تصمیم آنها برای مهاجرت می شنویم.**

بله؛ ما در صدخانه مهاجرت هم می خواهیم نگاه غیر کارشناسی و جهت دار به پدیده مهاجرت را از حالت دو قطبی (صفر و صدی) خارج کنیم. مهاجرت یک پدیده خاکستری است نه سیاه یا سفید. به هر حال در دنیا هم تکانه های اقتصادی تأثیر ات اجتماعی دارد. ما بر اساس داده سال ۹۵ می دانیم که ۲۹،۸ درصد جمعیت تمایل به زندگی در کشور دیگری دارند، از سال ۹۵ تا کنون سه سال می گذرد و ما بحران اقتصادی

تکمیل تصمیم اقتصادی / شهروند

به نظر من مهاجرت باید طبیعی باشد. افرادی روند تجربه می کنند، آنهایی که احساس می کنند، فرصت قابل توجهی وجود دارد، می مانند. ● **شما صحبت از طرح های جذب کردید، به نظر تان در چه شرایطی ایرانی های خارج از کشور، به ایران بر می گردند؟**

اگر در کشورمان فضای امید و یأس نباشد و بچه جوانان اعتماد کنند بر می گردند. جامعه نباید افراد بر گشته را پس زند. ● **اما در مقابل شرایط قوی تری وجود دارد که مانع از برگشت آنها، مثل اقتصاد فعلی کشور.**

بله؛ الان مسائل اقتصادی بسیار پر رنگ شده، خرج زندگی بالا رفته و البته مسائل اقتصادی در میل به مهاجرت نقش مهمی دارد. طبیعی است که در تکانه های اقتصادی، افراد به فکر مهاجرت بیفتند؛ اما نباید آمار نادرستی داده شود. بیش از حد نگران بود.

● **صحبت های شما درست است اما مهاجرت غیر از اعداد، بُعد اجتماعی هم دارد، ما شرایط اجتماعی، سیاسی و اقتصادی متفاوتی را در سال های گذشته تجربه کرده ایم، بارها نارضایتی می تواند موج مهاجرتی جدیدی را ایجاد کند، حداقلش اگر نتوانیم به آماری که نداریم، استناد کنیم، بیشتر دربار نارضایتی مردم و تصمیم آنها برای مهاجرت می شنویم.**

بله؛ ما در صدخانه مهاجرت هم می خواهیم نگاه غیر کارشناسی و جهت دار به پدیده مهاجرت را از حالت دو قطبی (صفر و صدی) خارج کنیم. مهاجرت یک پدیده خاکستری است نه سیاه یا سفید. به هر حال در دنیا هم تکانه های اقتصادی تأثیر ات اجتماعی دارد. ما بر اساس داده سال ۹۵ می دانیم که ۲۹،۸ درصد جمعیت تمایل به زندگی در کشور دیگری دارند، از سال ۹۵ تا کنون سه سال می گذرد و ما بحران اقتصادی

را داشتیم، پیش بینی ما این است که ممکن است این میزان تمایل بالا رفته باشد.

● **صحبت های شما درست است اما مهاجرت غیر از اعداد، بُعد اجتماعی هم دارد، ما شرایط اجتماعی، سیاسی و اقتصادی متفاوتی را در سال های گذشته تجربه کرده ایم، بارها نارضایتی می تواند موج مهاجرتی جدیدی را ایجاد کند، حداقلش اگر نتوانیم به آماری که نداریم، استناد کنیم، بیشتر دربار نارضایتی مردم و تصمیم آنها برای مهاجرت می شنویم.**

بله؛ ما در صدخانه مهاجرت هم می خواهیم نگاه غیر کارشناسی و جهت دار به پدیده مهاجرت را از حالت دو قطبی (صفر و صدی) خارج کنیم. مهاجرت یک پدیده خاکستری است نه سیاه یا سفید. به هر حال در دنیا هم تکانه های اقتصادی تأثیر ات اجتماعی دارد. ما بر اساس داده سال ۹۵ می دانیم که ۲۹،۸ درصد جمعیت تمایل به زندگی در کشور دیگری دارند، از سال ۹۵ تا کنون سه سال می گذرد و ما بحران اقتصادی

را داشتیم، پیش بینی ما این است که ممکن است این میزان تمایل بالا رفته باشد.

● **صحبت های شما درست است اما مهاجرت غیر از اعداد، بُعد اجتماعی هم دارد، ما شرایط اجتماعی، سیاسی و اقتصادی متفاوتی را در سال های گذشته تجربه کرده ایم، بارها نارضایتی می تواند موج مهاجرتی جدیدی را ایجاد کند، حداقلش اگر نتوانیم به آماری که نداریم، استناد کنیم، بیشتر دربار نارضایتی مردم و تصمیم آنها برای مهاجرت می شنویم.**

بله؛ ما در صدخانه مهاجرت هم می خواهیم نگاه غیر کارشناسی و جهت دار به پدیده مهاجرت را از حالت دو قطبی (صفر و صدی) خارج کنیم. مهاجرت یک پدیده خاکستری است نه سیاه یا سفید. به هر حال در دنیا هم تکانه های اقتصادی تأثیر ات اجتماعی دارد. ما بر اساس داده سال ۹۵ می دانیم که ۲۹،۸ درصد جمعیت تمایل به زندگی در کشور دیگری دارند، از سال ۹۵ تا کنون سه سال می گذرد و ما بحران اقتصادی

را داشتیم، پیش بینی ما این است که ممکن است این میزان تمایل بالا رفته باشد.

● **صحبت های شما درست است اما مهاجرت غیر از اعداد، بُعد اجتماعی هم دارد، ما شرایط اجتماعی، سیاسی و اقتصادی متفاوتی را در سال های گذشته تجربه کرده ایم، بارها نارضایتی می تواند موج مهاجرتی جدیدی را ایجاد کند، حداقلش اگر نتوانیم به آماری که نداریم، استناد کنیم، بیشتر دربار نارضایتی مردم و تصمیم آنها برای مهاجرت می شنویم.**

بله؛ ما در صدخانه مهاجرت هم می خواهیم نگاه غیر کارشناسی و جهت دار به پدیده مهاجرت را از حالت دو قطبی (صفر و صدی) خارج کنیم. مهاجرت یک پدیده خاکستری است نه سیاه یا سفید. به هر حال در دنیا هم تکانه های اقتصادی تأثیر ات اجتماعی دارد. ما بر اساس داده سال ۹۵ می دانیم که ۲۹،۸ درصد جمعیت تمایل به زندگی در کشور دیگری دارند، از سال ۹۵ تا کنون سه سال می گذرد و ما بحران اقتصادی

را داشتیم، پیش بینی ما این است که ممکن است این میزان تمایل بالا رفته باشد.

● **صحبت های شما درست است اما مهاجرت غیر از اعداد، بُعد اجتماعی هم دارد، ما شرایط اجتماعی، سیاسی و اقتصادی متفاوتی را در سال های گذشته تجربه کرده ایم، بارها نارضایتی می تواند موج مهاجرتی جدیدی را ایجاد کند، حداقلش اگر نتوانیم به آماری که نداریم، استناد کنیم، بیشتر دربار نارضایتی مردم و تصمیم آنها برای مهاجرت می شنویم.**

بله؛ ما در صدخانه مهاجرت هم می خواهیم نگاه غیر کارشناسی و جهت دار به پدیده مهاجرت را از حالت دو قطبی (صفر و صدی) خارج کنیم. مهاجرت یک پدیده خاکستری است نه سیاه یا سفید. به هر حال در دنیا هم تکانه های اقتصادی تأثیر ات اجتماعی دارد. ما بر اساس داده سال ۹۵ می دانیم که ۲۹،۸ درصد جمعیت تمایل به زندگی در کشور دیگری دارند، از سال ۹۵ تا کنون سه سال می گذرد و ما بحران اقتصادی

را داشتیم، پیش بینی ما این است که ممکن است این میزان تمایل بالا رفته باشد.

● **صحبت های شما درست است اما مهاجرت غیر از اعداد، بُعد اجتماعی هم دارد، ما شرایط اجتماعی، سیاسی و اقتصادی متفاوتی را در سال های گذشته تجربه کرده ایم، بارها نارضایتی می تواند موج مهاجرتی جدیدی را ایجاد کند، حداقلش اگر نتوانیم به آماری که نداریم، استناد کنیم، بیشتر دربار نارضایتی مردم و تصمیم آنها برای مهاجرت می شنویم.**

بله؛ ما در صدخانه مهاجرت هم می خواهیم نگاه غیر کارشناسی و جهت دار به پدیده مهاجرت را از حالت دو قطبی (صفر و صدی) خارج کنیم. مهاجرت یک پدیده خاکستری است نه سیاه یا سفید. به هر حال در دنیا هم تکانه های اقتصادی تأثیر ات اجتماعی دارد. ما بر اساس داده سال ۹۵ می دانیم که ۲۹،۸ درصد جمعیت تمایل به زندگی در کشور دیگری دارند، از سال ۹۵ تا کنون سه سال می گذرد و ما بحران اقتصادی

را داشتیم، پیش بینی ما این است که ممکن است این میزان تمایل بالا رفته باشد.

● **صحبت های شما درست است اما مهاجرت غیر از اعداد، بُعد اجتماعی هم دارد، ما شرایط اجتماعی، سیاسی و اقتصادی متفاوتی را در سال های گذشته تجربه کرده ایم، بارها نارضایتی می تواند موج مهاجرتی جدیدی را ایجاد کند، حداقلش اگر نتوانیم به آماری که نداریم، استناد کنیم، بیشتر دربار نارضایتی مردم و تصمیم آنها برای مهاجرت می شنویم.**

بله؛ ما در صدخانه مهاجرت هم می خواهیم نگاه غیر کارشناسی و جهت دار به پدیده مهاجرت را از حالت دو قطبی (صفر و صدی) خارج کنیم. مهاجرت یک پدیده خاکستری است نه سیاه یا سفید. به هر حال در دنیا هم تکانه های اقتصادی تأثیر ات اجتماعی دارد. ما بر اساس داده سال ۹۵ می دانیم که ۲۹،۸ درصد جمعیت تمایل به زندگی در کشور دیگری دارند، از سال ۹۵ تا کنون سه سال می گذرد و ما بحران اقتصادی

را داشتیم، پیش بینی ما این است که ممکن است این میزان تمایل بالا رفته باشد.

● **صحبت های شما درست است اما مهاجرت غیر از اعداد، بُعد اجتماعی هم دارد، ما شرایط اجتماعی، سیاسی و اقتصادی متفاوتی را در سال های گذشته تجربه کرده ایم، بارها نارضایتی می تواند موج مهاجرتی جدیدی را ایجاد کند، حداقلش اگر نتوانیم به آماری که نداریم، استناد کنیم، بیشتر دربار نارضایتی مردم و تصمیم آنها برای مهاجرت می شنویم.**

بله؛ ما در صدخانه مهاجرت هم می خواهیم نگاه غیر کارشناسی و جهت دار به پدیده مهاجرت را از حالت دو قطبی (صفر و صدی) خارج کنیم. مهاجرت یک پدیده خاکستری است نه سیاه یا سفید. به هر حال در دنیا هم تکانه های اقتصادی تأثیر ات اجتماعی دارد. ما بر اساس داده سال ۹۵ می دانیم که ۲۹،۸ درصد جمعیت تمایل به زندگی در کشور دیگری دارند، از سال ۹۵ تا کنون سه سال می گذرد و ما بحران اقتصادی

را داشتیم، پیش بینی ما این است که ممکن است این میزان تمایل بالا رفته باشد.

● **صحبت های شما درست است اما مهاجرت غیر از اعداد، بُعد اجتماعی هم دارد، ما شرایط اجتماعی، سیاسی و اقتصادی متفاوتی را در سال های گذشته تجربه کرده ایم، بارها نارضایتی می تواند موج مهاجرتی جدیدی را ایجاد کند، حداقلش اگر نتوانیم به آماری که نداریم، استناد کنیم، بیشتر دربار نارضایتی مردم و تصمیم آنها برای مهاجرت می شنویم.**

بله؛ ما در صدخانه مهاجرت هم می خواهیم نگاه غیر کارشناسی و جهت دار به پدیده مهاجرت را از حالت دو قطبی (صفر و صدی) خارج کنیم. مهاجرت یک پدیده خاکستری است نه